

PA KURŠU PĒDĀM

Maršruts pārsvarā ved pa asfaltētiem ceļiem, atsevišķos posmos ir grants segums

Maršruta garums 145 km

1 BĻODAKMENS KULDĪGAS MUZEJA

Kuldīga **T** Kuldīgas novada muzeja pagalmā
◀ 56°58'103 21°58'568

Dobumakmens, kas pētniekiem uzdod daudz neatbildētu jautājumu. Akmens virsmā ir izveidota perfekti apaļa, līdzieni izlīdzināta bļoda, kā arī 5 sānu rievas vienā akmens sānā. Akmens izcelsme un kādreizējais lietojums ir neskaidrs. Ir uzskats, ka dobumakmeņi ir saistīti ar upurēšanas tradīciju un iedobes ir izveidotas ziedojumiem.

2 VENTAS RUMBA

Kuldīga **T** Ventas upē pretim pilsētas vēsturiskajam centram
◀ 56°58'083 21°58'750

Latvijas lielākais un slavenākais ūdenskritums izveidojies pār Plaviņu svītas dolomītiem. Tas ir vienas pakāpes ūdenskritums 1,6 m augstumā. Tā platumis ir 270 m, un tas ir platākais ūdenskritums ne vien Latvijā un Baltijā, bet arī visā Eiropā. Ventas rumba ir ļoti populārs tūrisma objekts un kuldīdznieku iecienīta atpūtas vieta. Teikā stāstīts, ka latvieši ar līviem karojuši, līvi lūgusi savu dievu Piktulu palīgus, un tad velns gājis uz Brižu braslu, pakāris akmeņu kaudzi, pa pusei aizbēris Ventu pie Kuldīgas, bet, nesot otru kaudzi, dziedājis gaiļis, un velns aizbēdzis. No pirmās velna nestās kaudzes tad arī radies ūdenskritums – rumba.

2

4

KURSA ZAĻIE DIEVNAMI

Maršruts pārsvarā ved pa asfaltētiem ceļiem, atsevišķos posmos ir grants segums

Maršruta garums 280 km

12 KŌNIŅCIEMA ELKA BIRZS

Turlavas pagasts, Kuldīgas novads
T Abpus Kuldīgas–Aizputes šosejai, ap 1 km uz DR no Turlavas, 0,5 km ZA no KŌniņciema
◀ 56°49'850 21°44'883

Elka birzs – laika un cilvēku pasaudzētas kādreizējās kuršu kŌniņu svētā meža atliekas. Gan kŌniņu dzimtais saglabātie nostāsti, gan rakstītie vēstures avoti vēsta, ka kuršu kŌniņu senākās dzimtas ir seno kuršu valdnieku, sauktu par kŌniņiem jeb kŌniņiem, pēcteči. Tiešus pierādījumus tam atrast nav izdevies, taču vēsturiskie apstākļi padara šo iespējamību par ļoti ticamu. Izslavēta parādība kŌniņu sadzīvē bija ilgās un bagātīgās dzīves, kas rīkotas gan gadskārtu svētkos, gan cilvēka mūža svinamdienās. Seno baltu kultūrā dzirēm piemita gan sabiedrību vienotības funkcija, gan rituāls raksturs, kas visbiežāk apvienojās. Senākās ziņas par kŌniņu sadzīvi sniedz ceļotājs no Kēnigsbergas Reinholds Lubenavs 1585. gadā: "Ziemassvētkos [kŌniņciemā] viņi devās medīt savā svētājā mežā, kur citādi visu gadu ne ko medī, ne cēt; samedītās stīnas, briezus un zakus viņi nodiņāja, salika uz gara galda un apsprauda ar vaska svečtēm, lai mielotu savu vecāku, vecvecāku, bērnu un radnieku dvēseles, pie tam arī paši ēdzāmi, dzerdami un mūs acinādami piedalīties;

12

13

13 INDUĻA KAPA AKMENS

Embūtes pagasts, Vaiņodes novads
T Ap 5 km uz Z no Embūtes, Vēres kalna – pilskalna nogāzē, tās augšdaļā, krūmainā jauktu koku mežā
◀ 56°32'875 21°48'295

Mitoloģisks akmens, par kuru teika vēsta, ka zem tā apglabāts kuršu virsaitis un Embūtes valdnieks Indulis. Akmens atrodas Vēres kalna pilskalnā, kura D galā ir divas 3 un 1–1,5 m dziļas lielas ieplakas, senāk sauktas par upurbedrēm.

14 EMBŪTES UPURKALNS

Embūtes pagasts, Vaiņodes novads
T Ap 150 m uz R no Embūtes–Skrdanas ceļa
◀ 56°30'701 21°49'576

Pastāv uzskats, ka Upurkalns ir netālu esošajam Embūtes pilskalnam atbilstošā kulta vieta – svētkalns, kādi bieži zināmi pie Kurzemes dienviddaļas pilskalniem.

5

5 MĀRAS KAMBARI

Gibulu pagasts, Talsu novads
T Ap 2 km no Sabīles–Rendas šosejas
◀ 57°04'866 22°21'966

Dabiski izveidojusies alu sistēma Abavas ielejas labā krasta smilšakmens atsegumā. Divas alas atrodas vienā gravas nogāzē, bet viena – pretējā. O. E. Smitis ir mēģinājis skaidrot alas nosaukumu: kādreiz katolu garīdznieki pie senās kulta alas piestiprinājuši svētās Marijas attēlu. Tā alas senais nosaukums izzudis un tā vietā stājies Marijas vārds latviskojums – Māras kambari.

6 MEŽĪTES KOMPLEKSS

Laucienas pagasts, Talsu novads **T** Libagu–Laucienas šosejas kreisajā malā, no ceļa ir norādes zīme "Mežītes pilskalns 0,2". Bedrīšakmens atrodas Mežītes pilskalna A nogāzes apakšdaļā, Elku kalns izvietojies 400 m no pilskalna Libagu–Laucienas šosejas labajā malā **◀** 57°11'172 22°42'629

Mežītes pilskalns ir viens no vizuāli skaistākajiem Kurzemes pilskalniem. Pilskalnu datē ar vēlo dzelzs laikmetu, un ir hipotēze, ka Mežītes pilskalnā atradusies kāda 1234. gada dokumentā par 25 arku zemes izlēpošanu Rīgas Sv.Pētera baznīcai minēta "Castellatura Lodgiae". Pilskalns atradās kuršu Vanemas zemē.

6

15

15 ELKUZEMES ACS AVOTS

Vaiņodes pagasts, Vaiņodes novads
T 590 m uz Z no Priekules–Vaiņodes šosejas, alkšņu brikšņos **◀** 56°25'682 21°44'623

Apkārtņi starp Priekuli un Vaiņodi jau kopš aizlaikmeņu sauc fascinējošā vārdā – par Elkuzemi. Lai arī avots pieejams ar grūtībām un bez zinātāja vai koordinātām var būt pagrūti atrodams, tas ir pārsteidzoši interesants. Avots ir kāpjošs, ar dzidri zilganu ūdeni, kas izplūdes vietā sakrājas kā mazs diķītis. Jau izsenis avotu asociē ar dzīvinošiem spēkiem, un senči uzskatīja, ka avota ūdenim piemīt dziedinošas spējas, jo īpaši ūdens ir labs acim.

16 EZERSKOLAS UPURAKMENS

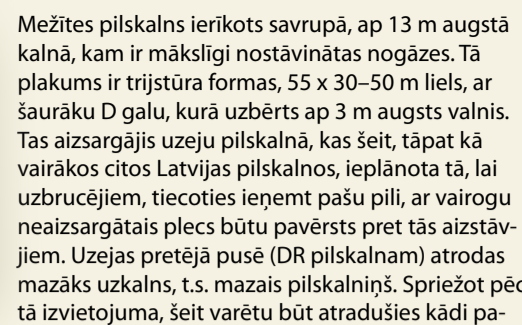
Nicas pagasts, Nicas novads
T Papes dabas parkā, brikšņainā mežā
◀ 56°12'873 21°04'009

Ir saglabājušies nostāsti, ka pie akmens it kā bijusi svētībis. 20 m uz ZA no akmens aug vienā dižlīepa 5,15 m apkārtmērā, ko dažkārt sauc par Upurliepu. Mūsdienās cilvēki uz akmens bieži ziedo naudu, kas ir savdabīgs mūsu senais ziedošanas tradīciju turpinājums.

17 ŠKĪLU (GRAVIŅU) AKMENS UN LIEPA

Nicas pagasts, Nicas novads
T Papes dabas parkā, brikšņainā mežā
◀ 56°12'873 21°04'009

Varbūtējs kultūrvēsturisks akmens un pēdakmens. Šķiet, tas atrodas sākotnējā vietā. Vizuāli interesanta ir gan akmens forma, kas atgādina cilvēka seju, gan astonžuburu liepa, kas aug blakus akmenei.

Mežītes pilskalns ierīkots savrupā, ap 13 m augstā kalnā, kam ir mākslīgi nostāvinātas nogāzes. Tā plakums ir trijstūra formas, 55 x 30–50 m liels, ar šaurāku D galu, kurā uzbērts ap 3 m augsts valnis. Tas aizsargājis uzeju pilskalnā, kas šeit, tāpat kā vairākos citos Latvijas pilskalnos, ielānāta tā, lai uzbrucējiem, tiecoties ieņemt pašu pili, ar vairogu neaizsargātais plets būtu paversts pret tās aizstājējiem. Uzejas pretējā pusē (DR pilskalnam) atrodas mazāks uzkalns, šis mazais pilskalniņš. Spriežot pēc tā izvietojuma, šeit varētu būt atradušies kādi papildu nocietinājumi pilskalna uzejas aizsardzībai. Visapkārt pilskalnam gandrīz 3 ha platībā atradusies apmetnes vieta, kurā dažviet kultūrlānīs sasniedz ap 1 m dziļumu. Šo apmetnes vietu dažādos laikos apstrādājis, atrastas vairākas senlietas un trauku lauskas.

Netālu no pilskalna zināmas divas senkapu vietas – t.s. Kapurkalnā atrastas vēlajā dzelzs laikmetā kuršiem raksturīgas senlietas, bet Kalnenieku māju zemē kādā grants paugurā konstatēti tā paša laika perioda Baltijas somiem raksturīgie skeletkapli. Apmeklējot pilskalnu, noteikti iesakām apskatīties tipisku seno kulta akmeni – bedrīšakmeni, kas atrodas savā sākotnējā vietā, kur gulējies jau gadu tūkstošiem.

Mežītes pilskalnam atbilstošais kulta kalns mūsdienās atrodas asfaltētām ceļam otrajā pusē. Elku kalns ir liels, līdz 25 m augsts kalna masīvs, kas apaudzis ar biezu mežu. Tam ir stāvas nogāzes un liela, dabiska, samērā līdzena vērma. Par kalnu ir nostāsts, ka no tā ejot apakšzemes eja uz pilskalnu.

Mežītes pilskalnam atbilstošais kulta kalns mūsdienās atrodas asfaltētām ceļam otrajā pusē. Elku kalns ir liels, līdz 25 m augsts kalna masīvs, kas apaudzis ar biezu mežu. Tam ir stāvas nogāzes un liela, dabiska, samērā līdzena vērma. Par kalnu ir nostāsts, ka no tā ejot apakšzemes eja uz pilskalnu.

7 VANAGKALNS

Libagu pagasts, Talsu novads
T Netālu no Talsu novada Mundigciemā
◀ 57°13'194 22°37'500

Ir nostāsts, ka tas ir sens upurkalns. Pēc literatūras avotiem zināms, ka uz D no šī kalniņa atrodas mazāks, ipatnējās formas uzkalniņš – t.s. Dāvida kalniņš, kas arī, iespējams, saistīts ar senām kultu tradīcijām. Pēc nostāsta, netālu atradusies arī Sapņu birzs, kurā zilnieki senatnē skaidrojuši sapņus. Mūsdienās Vanagkalnā ir uzturētas dzīvas senču tradīcijas, svinot tur tradicionālos gadskārtu svētkus – Mārtiņus, Miķeļus, Ziemassvētkus, Lieldienas un Jāņus.

17

18 DIŽLĀŅU ELKAS KALNS

Vecpils pagasts, Durbes novads
T Vecpili, blakus asfaltētām ceļam, kas savieno Vecpili ar 4 km attālo Rīgas–Liepājas šoseju
◀ 56°39'428 21°29'190

Dižlāņu Elkas kalnā, kas, pēc nosaukuma spriežot, ir sena kulta vieta, mūsdienās ir veca kapsēta un kapličas drupas. Elkas kalns, iespējams, ir netālu esošajam, iespaidīgajam Vecpils pilskalnam atbilstošā kulta vieta. Elku kalnus uzskata par tipiskām kuršu svētvietām, ko datē ar 450.–1350. gadu. Par elku kalniem stāsta senas leģendas, ka uz tiem ir nesti un dedzināti ziedojumi.

19 ELKU BIRZS AR AVOTIEM

Lažas pagasts, Aizputes novads
T Lauku ceļa Apriķi–Cīrava labajā pusē, brikšņainā mežā. Elku birzs vietu parasti lokalizē otrpus, pa kreisi no Apriķu–Cīravas ceļa, bet avoti ir nostāk un līdz šim nav plašāk aprakstīti
◀ 56°47'207 21°29'509

No kādreizējās Elku birzs mūsdienās saglabāties vien neliels mežs un atsevišķi koku puduriši ar lieliem kokiem. Kursā plaši izplatīts bija svēto mežu kulta. Koki, dzīvnieki un putni, kas mitinājās svētajā mežā, bija neaizskarami. Svētājās birzīs parasti atradās vairākas svētvietas. Lažas Elku birzi mūsdienās var apskatīt avotu un ozolu, no kuriem lielākais ir 2,80 m apkārtmērā. Leģendas stāsta, ka senatnē uz birzīm nesa ziedojumus un kuri-nāja uguni.

19

9

8 TALSU KURŠU PILSKALNS

Talsi, Talsu centrs **◀** 57°14'582 22°35'922

Talsu pils bija viens no ievērojamākajiem un spēcīgākajiem kuršu apdzīvotās teritorijas ziemeļdaļas centriem. Pilskalns apdzīvots 10.–14. gs. kurši pilskalnā sāka dominēt 11. gs. Tas bija viens no vislabāk nocietinātajiem un lielākajiem Kursas pilskalniem, ar sarežģītiem nocietinājumiem – valņiem un vairākām nogāzēm pret sērēm. Pilskalnam D pieslēdzās neliela priekšpils, bet līdzās atradās ap 40 000 m² liela apmetne.

Dzīvesvietas kompleksa sastāvdaļa bija arī iespējama kulta vieta ar simbolisku nosaukumu "Baznīcas kalns" un savdabīga apbedīšanas vieta – Vilkkumīšas ezers, kurā nogremdēja kuršu ugunskaņu sārta paliekas. Arheoloģiskajos izrakumos pilskalnā ir konstatēta īpaši kuršiem raksturīga ziedošanas paraža – pilskalna pamatos ir atrastas ziedotu dzīvnieku paliekas, īpaši zirgu galvaskausi. Talsu pilskalna arheoloģiskajos izrakumos ir atsegta kādas 11. gs. celtnes paliekas, ko interpretē kā "dziednieka namiņu", kurā ir atrasti koka trauki un kaste, soli un svečturi. Domājams, ka ar dziedniecību senatnē nodarbojās īpaši cilvēki, kas no paaudzes paaudzē pārmantoja uzkrātās zināšanas.

9 VALDEMĀRPILS TALSU LIEPA

Valdemārpils pagasts, Talsu novads
T Sasmakas muižas pagalmā
◀ 57°22'730 22°36'016

Viens no pazīstamākajiem dižkokiem Latvijā ar stumbra apkārtmēru 8,5 m, un tā ir resnākā liepa Baltijā. Sens kulta koks, tās vecums varētu būt ap 400–500 gadu. Latvijas teritorijā plaši bija izplatīta koku sakralizācija. Par svētnīcām kokus padarīja pārliecība, ka tajos mit dabas gari un augļības

11

AR SENATNI SAISTĪTE PASĀKUMI KURZEMĒ

LĪVAS CIEMS

Liepājas pilsētas centrā, tirgū un tā apkārtnē
• Ik gadu maija mēnesī
Festivāls "Līvas ciems" ir viens no vērienīgākajiem tradicionālās kultūras pasākumiem Latvijā, kas apvieno etnomuziklu, tradicionālo kultūru, mākslu un amatniecību. Ik gadu tajā piedalās vairāk nekā 200 amatnieku, uzvaru liekot uz amatu prasmju demonstrēšanu un festivāla apmeklētāju iesaistīšanu dažādu arodu apgūvē. www.livasciems.lv

LĪBIEŠU SVĒTKI MAZIRBĒ

Mazirbes centrā • tradicionāli augusta pirmajā sestdienā
Katru gadu augusta pirmajā sestdienā tiek organizēti Lībiešu svētki Mazirbē. Tas ir lielākais un nozīmīgākais lībiešu kultūras dzīves notikums, kuros iklievanam ir iespēja piedzīvot lībiešu kultūru. Mazirbē šajā dienā kļūst par vietu, kur satiekas lībieši, lībiešu pēcteči un lībiešu kultūras pārstāvji no visas Latvijas, kā arī viesi no ārzemēm, piemēram, Igaunijas. www.ziemeļkurzeme.lv, www.kolka.lv

HERCOGA JĒKABA GADATIRGUS

Kuldīgas vecpilsētā no Ventas rumbas līdz Baznīcas un Liepājas ielai • Hercoga Jēkaba dzimšanas dienas mēnesi oktobrī
Šis gadatirgus ir viens no lielākajiem tradicionālajiem rudens gadatirgiem Kurzemē. Hercoga Jēkaba rudens dižandelē jeb gadatirgū ir viss pilni rati dabas veltēm un skunstiņu meistaru darinātām lietām no visas Kurzemes. Katra pagasta ļaudis ceļ laukā no apcirknēm, pagrabiem, lādām, mučām un toveriem to labāko, kas pašu rokām audzēts, radzēts, darināts un brūvēts. www.kuldiga.lv

10

10 KRAUJU VANDZENES DIŽAKMENS

Vandzenes pagasts, Talsu novads
T Atrodas Vandzenes–Valdemārpils ceļa 3. km, aptuveni 300 m pa labi
◀ 57°21'016 22°43'363

Akmens ir viens no interesantākajiem kulta pieminekļiem Latvijā. Ap akmeni vēl 19. gs. augušās svētlīepas, pēdējā nozāģēta ap 1930. gadu. Akmens un liepa, pie veltējo iedzīvotāju stāstījuma, esot sena upurvieta. Upuru uguns kurināta liepas tuvumā, bet ne uz akmens, lai to nebojātu.

11 MĒRSRAGA VELNAKMENS

Mērsraga pagasts, Mērsraga novads
T Pie Mērsraga bākas jūrā, 50 m no krasta
◀ 57°22'049 23°07'268

Velna akmens sašaurinātā augšdaļā (1,5 m) redzama vīrs ūdenslīmeņa. Par akmeni ir nostāsts, akmeņu nesīs velns un bēris jūrā, lai taisītu tiltu pāri līcim.

11

21

21 POPRAGA DAUDZSTUMBRU LIEPA

Laidzes pagasts, Talsu novads
T Pie Popraga dzīrvānām, ceļa Veldemārpils–Laidze labajā malā, klajā vietā
◀ 57°019'981 22°39'175

Liepa ir aizsargājama kā unikāls dabas retums. Domājams, ka senatnē pie liepas bijusi upurvieta, jo tuvejā tīrumā ir atrastas monētas. Ir nostāsts, ka vecā liepa nozāģēta un tās vietā izaugušas divas jaunas liepas.

22 BASU VILKATU AKMENS

Vandzenes pagasts, Talsu novads
T Atrodas 1,25 km uz R no Upesgrīvas lielceļa, egļu mežā
◀ 57°22'153 22°55'824

Padomju okupācijas laikā 1953./54. gada ziemā no akmens mēģināts kalt pieminekli kreisi orientētam radikālim Sudmalim, kura darbība vērtējama kā teroristiska. Akmens sašķelts daudzos gabalos. Par akmeni ir nostāsts, ka tajā dzīvojojis vilkacis, kas nakti 12 un pusdienā 12 nākot ārā un ēdot cilvēkus. Domājams, ka te varētu būt bijusi sena kulta vieta.

23 GRĪŽU VELNA BENĶIS

Tārgales pagasts, Ventspils novads
T Mežā starp Ventspili un Popi, ap 5 km uz RDR no tās, nepilnus 0,5 km uz D no Rīgas–Ventspils šosejas, pa kreisi no tās
◀ 57°22'824 21°46'248

Pamatojoties uz nosaukumu un saturiski ļoti īsu nostāstu, uzskatāms par varbūtēju seno kulta vietu. Pēc nostāsta, velns sēdējis uz akmens un iesēdējis tā formu.

22

24 USMAS ELKU LIEPA

Usmas pagasts, Ventspils novads
T Usmas ezera ZR krastā, ragā, kas saukts par Elkragu, vecās muižas pagalmā
◀ 57°12'394 22°09'099

Liepai kādreiz esot bijusi 12, pēc citiem datiem, 9 žuburi jeb atvases. Pēc nostāstiem, sensenos laikos mūsu senči zem liepas nesuši upurus veļiem. Ir nostāsts par kādu jaunavu, kas no liepas nolauzusi zaru, pēc kā viņai kājas sākušas čūlāt, un tā palikusi klība.

25 ULMALES PIŅŅU BĻODAKMENS

Sakas pagasts, Pāvilostas novads
T Ulmalē, ap 700 m uz A no Liepājas–Ventspils šosejas **◀** 56°55'903 21°16'880

Ļoti izteiksmīgs bļodakmens ar tipisku šā veida kultūrvēsturiskajiem akmeņiem raksturīgu bļodveida dobumu, kas veidots mākslīgi. Bļodas dziļums 12–16 cm, diametrs 58–62 cm. Bļodakmeņi ir arī tradicionāli šāda tipa akmeņiem esošās sānmalu rievās, kopskaitā 46. Literatūrā atrodams mazs ziņas, ka tas saukts arī par Dieviekļa akmeni. Bļodakmeņus uzskata par seniem kulta akmeņiem, kuru dobumos varētu būt likti nelieli ziedojumi.

25

TŪRISMA INFORMĀCIJA

Aizputes TIC

Skolas iela 1, Aizpute, Aizputes novads
Tālr. +371 63448880, 29623284
aizpute.tic.apollo.lv
www.aizputesnovads.lv

Dundagas novada domes TIC

Dundagas pils, Pils iela, Dundaga, Dundagas novads
Tālr. +371 63232293, 29444395
tic@dundaga.lv
www.ziemeļkurzeme.lv, www.dundaga.lv

Kazdangas TIC

Jaunatnes gatve 1, Kazdanga, Aizputes novads
Tālr. +371 29103813, kazdanga.tic@inbox.lv
www.kazdangaspils.com

Kolkasrags apmeklētāju informācijas centrs

Kolka, Kolkas pagasts, Dundagas novads
Tālr. +371 29149105
kolkacape@inbox.lv
www.kolkasrags.lv, www.ziemeļkurzeme.lv

Kuldīgas TIC

Baznīcas iela 5, Kuldīga
Tālr. +371 63322259, 29334403
tourinfo@kuldiga.lv, www.visit.kuldiga.lv

Liepājas reģiona tūrisma informācijas birojs

Rožu laukums 5/6, Liepāja
Tālr. +371 63480808, 29402111
info@liepajaturisms.lv, www.liepajaturisms.lv

Mērsraga informācijas centrs

Zvejnieku iela 2, Mērsrags, Mērsraga novads
Tālr. +371 63237704, 26572494
infocentrs@mersrags.lv, www.mersrags.lv

Nicas tūrisma informācijas punkts

Bārtas iela 6, Nica, Nicas novads
Tālr. +371 63489501, 29458532

